

מריון-פוקס-הקבוצה

21.2.2003 - 22.1.2003

הקבוצה – כוח או עול? על הצירים של מריון פוקס

אי אפשר לדמיין את ההיסטוריה של הציונות מבלי להבין את כוחה המניע והמלכד של **הקבוצה**. אפשר לומר שככל תנועת תחיה לאומית יצירת הלכידות בין יחידים ובניית זהות קיבוצית מוצקה ומבוצרת היו בסיס קיומה, ואמצעי גיבוש הלכידות הזו היו תנועות הנוער, גרעיני הגשמה, קיבוצים, חברות ומועדונים סגורים ומעל כל אלה ריחפו מיתוסים קולקטיביים שהלכו והתעצמו. הרעיון המהפכני של הסוציאליזם לייצר קבוצה שיתופית ושיוויונית העלה את ערכה של הקבוצה לרמת היהלום שבכתר ואת האידיאולוגיה הקבוצתית לתביעה ראשונה במעלה.

בראש מעלותיה של הקבוצה ניצבה הסולידריות האנושית כערך מרגיע ומעורר ביטחון שתבע את מחירו: יישור קו אידיאולוגי. המתח בין שני אלה פעל כלחץ בין שתי שכבות גיאולוגיות בעלות טמפרטורה שונה, ויצר, לאורך השנים סדקים עמוקים במערכת. אולם מעבר לתביעה הטבעית לאינדוידואליזם שהתנגשה עם התביעה להזדהות מלאה עם הקבוצה, הוטמעה התבנית הקבוצתית כאייקון מרכזי בזהות הישראלית והפכה למרכיב-עומק המלווה את חוויית השייכות המקומית. הישראלי, לאו-דווקא חבר הקיבוץ, סופג את החינוך הקולקטיבי שלו החל מהגן וכיתות היסוד ועד להצטרפותו מלאת האמפטיה לתנועת הנוער, למחזור בתיכון, לגרעין הנח"ל, לפלוגה הצבאית, לגדוד, לכיתה. מי שגדל בקיבוץ ישתייך עד סוף-ימיו לקבוצת "השיבולים" או "הדרורים" וכל השאר פשוט יתגודדו עם "החבר'ה".

ציוריה של מריון פוקס מעלים את הדימוי המכונן הזה בזהות הישראלית – היות שייך לקבוצה. צילומים קבוצתיים בטילים, באירועים, בסיומים ובחגים מנציחים את היחיד' הציוני-ישראלי בשיא חניניותו ומדגישים את מעטה האינטימיות והקרבה המכסה על כל הסמוי והלא-נאמר. מריון פוקס מעלה וחוזרת ומציירת את מוטיב הקבוצה באיתוי קריטי: בתקופה שבה הקבוצה מתפוררת ומאבדת את לכידותה אך בו-בזמן היחידים שבתוכה מתמסרים למירווח המפתה של הקיום הפרטי. אפרוריים ומונוכרומיים הפכו הציורים הללו לזיכרון מרחף בתת-מודע¹ כל הציטוטים הדנים בקונספציה ובמדיניות של השיכונים צוטטו מתוך: רחל קלוש ויוברט לו-יון, הפקולטה לארכיטקטורה ובינו ערים, הטכניון, חיפה, **הבית הלאומי והבית האישי: תפקיד השיכון הציבורי בעיצוב המרחב** הופיע ב"תיאוריה וביקורת", הוצאת מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד, גיליון 16, עמ' 153-180.